

RAKENTAJAT:

KAUPUNGIN
RAKENNUSMESTARI

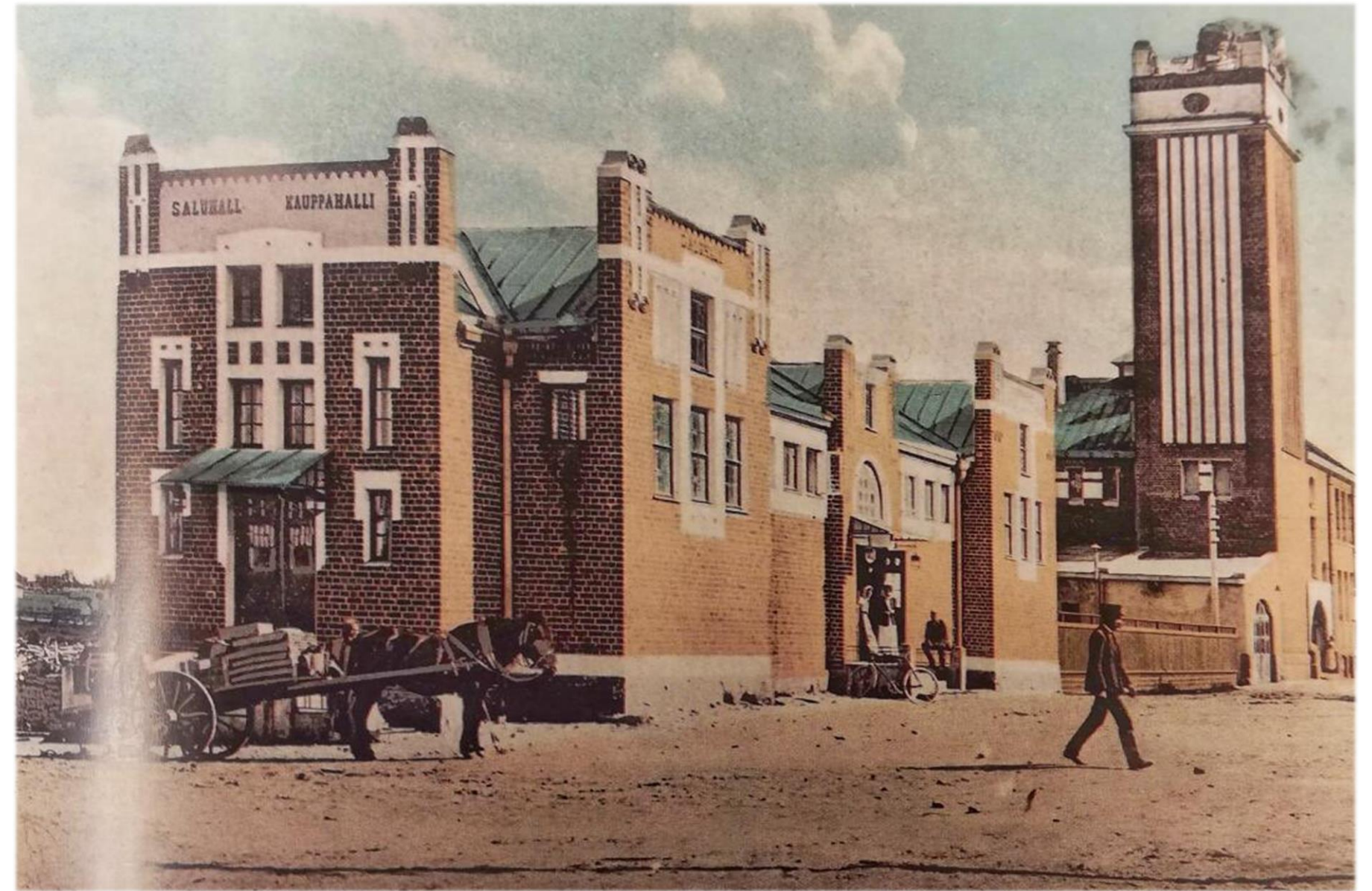

ALVAR ÅKERMAN

Alvar Åkermanin piirtämä rakennus osoitteessa
Pormestarinkatu 5. Kokkolan kaupunginarkisto.

Kaupungin ensimmäisenä rakennusmestarina vuosina 1906–1926 toimineen Johan Alvar Åkermanin kädenjälki näkyy yhä monitahoisesti Kokkolan kaupunkikuvassa. Ajanjakso oli vilkkaan rakentamisen aikaa, jolloin julkinen rakentaminen kohtasi mittavia haasteita. Kaupunki astui moderniin maailmaan, jota tulivat leimaamaan sähkö-, puhelin- ja vesijohtoverkostojen käyttöönotto. Kaupunkinäkymään ilmestyivät mm. sähkö- ja puhelinverkkojen ilmakaapelit ja täysin uudenlaisia rakennuksia kuten vesitorni (Selim A. Lindqvist 1921) ja sähkölaitos (Gustaf Strengell & Sigurd Frosterus 1905).

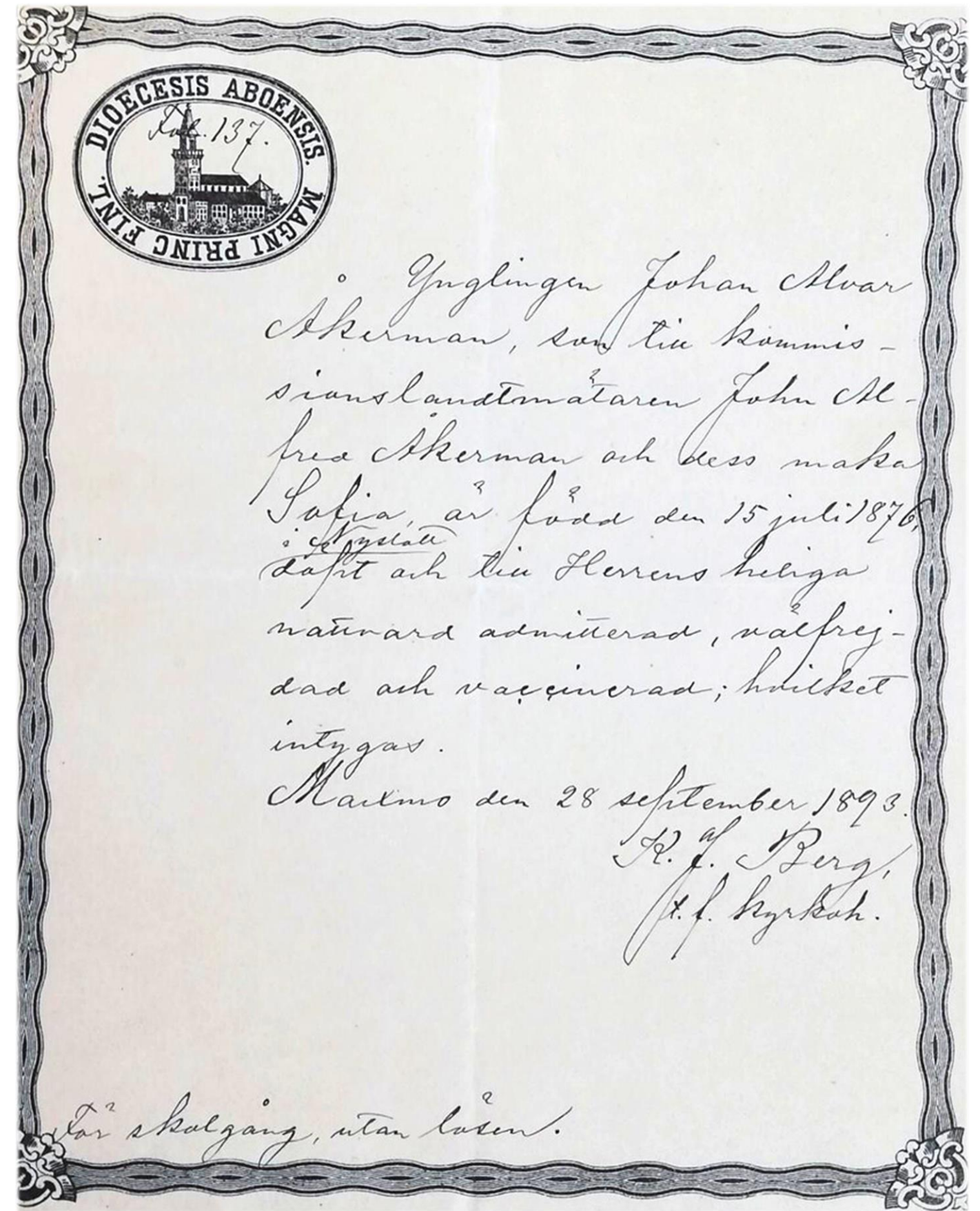
Alvar Åkermanin piirtämä kauppahalli Rantakadun ja Torikadun kulmassa. Taustalla sähkölaitos. Postikortti.

ALVAR ÅKERMAN (1876–1940)

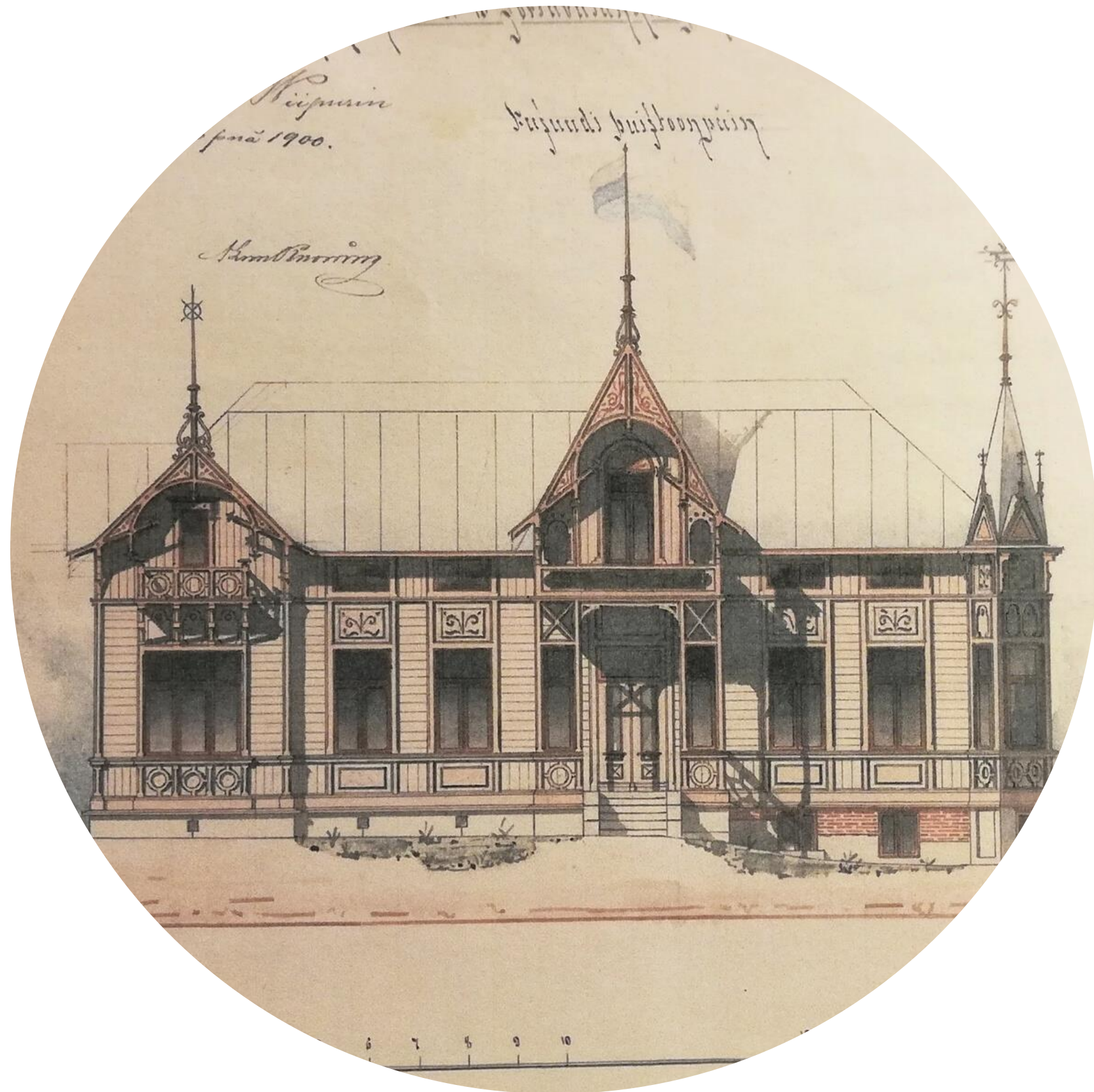

Johan Alvar Åkerman syntyi Savonlinnassa ja vietti lapsuutensa Vaasassa, jossa hän kävi suomalaisen kansakoulun. 1893 Åkerman hakeutui Vaasan teollisuuskoulun koneosastolle. Hän täydensi opintojaan myös koulun huoneenrakennusosastolla ja valmistui 1896.

Siirtyessään vuonna 1906 Kokkolan rakennusmestariksi Alvar Åkerman muutti kaupunkiin, jossa hänen Ruotsista muuttanut isoisänsä isoisä Daniel Åkerman toimi kaupunginvälskärinä 1700-luvun loppupuolella.

Teollisuuskouluun hakemiseen liittyvä kirkkoherran todistus vuodelta 1893. Kansallisarkisto, Vaasan toimipiste.

Alvar Åkermanin Sortavalan piirtämä rakennus 1900 kirjasta Sortavalan arkkitehtuuria, piirustus Kansallisarkiston Mikkelin toimipisteessä.

Alvar Åkerman oli taitava suunnittelija, joka laajensi osaamistaan ulkomailla ja tutustui aikakautensa uusimpiin virtauksiin. Ennen Kokolan aikaansa hän ehti kerryttää työkokemusta mm. Viipurin suomalaisen tarkk'ampujapataljoonan kasarmien korjaustöissä ja Pietarissa puunjalostus- ja sementtitehtaalla piirtäjänä.

Vuosisadan vaihteessa Åkermanilla oli oma toimisto Sortavalassa, jonne hän suunnitteli useita asuinrakennuksia. Åkerman toimi myös rakennusmestarina Pitkärannan malminjalostustehtaalla ja Kaukaan selluloosatehtaan rakennuksilla.

Viranhaltijana Åkerman oli täsmällinen, tunnollinen ja erinomaisen pätevä ammattilainen. Virkatehtävässään hän laati monia rakennussuunnitelmia, joita ovat mm. lastenkoti Kansakoulukadulla (1913) ja Marian hautausmaan kappeli (1916).

Kaupungin rakennusmestarina Åkerman kehitti, johti ja valvoi kaupungin sekä kunnallista että yksityistä rakennustointa. Työkenttä oli varsin monipuolinen.

Laidunlippuja,
jotka oikeuttavat karjan käyttämiseen kaupundtn karjamailla, on saatavana Raatihuoneella perjantaina 8 p. sisälläolevaa heinäkuuta klo $1\frac{1}{2}$ 5— $1\frac{1}{2}$ 6 i. p.
Kokkolassa 14 p. kesäk. 1910.
Alvar Åkerman.

Kokkola-lehti 7.7.1910.

Polletter,
som berättiga till användande av stadens gemensamma mulbetesmark, kunna utlösas å rådhuset torsdagen den 18 innevarande aug. kl. 5—6 e. m.
Gamlakarleby den 15 aug. 1910.
Alvar Åkerman.

Sanomalehti Österbottningen
16.8.1910

Ruulutus.

Yleisölle tiedoksi annetaan että Kaupungin valtuuston määräyksestä kaikki maksuton veden otto hevosilla on kielletty ja tulevat siitä oikeudessa vastaamaan. Veden otto hevosilla on luvallista ainoastaan siinä tapauksessa että kaupungin rakennusmestari Alvar Åkerman on antanut erikoisen luvan.

Öb. **Veden johtotoimikunta.**

Kokkola-lehti 7.2.1920.

Hän osallistui vahvasti vesijohto- ja viemäriverkoston rakentamiseen ja Suntin ruoppaustöihin. Åkerman kuului myös kaupungin asemakaavan uudistustyöhön liittyneeseen toimikuntaan, joka laati kaavaan nimistöehdotuksen.

Marian hautausmaan kappeli vuonna 2019.

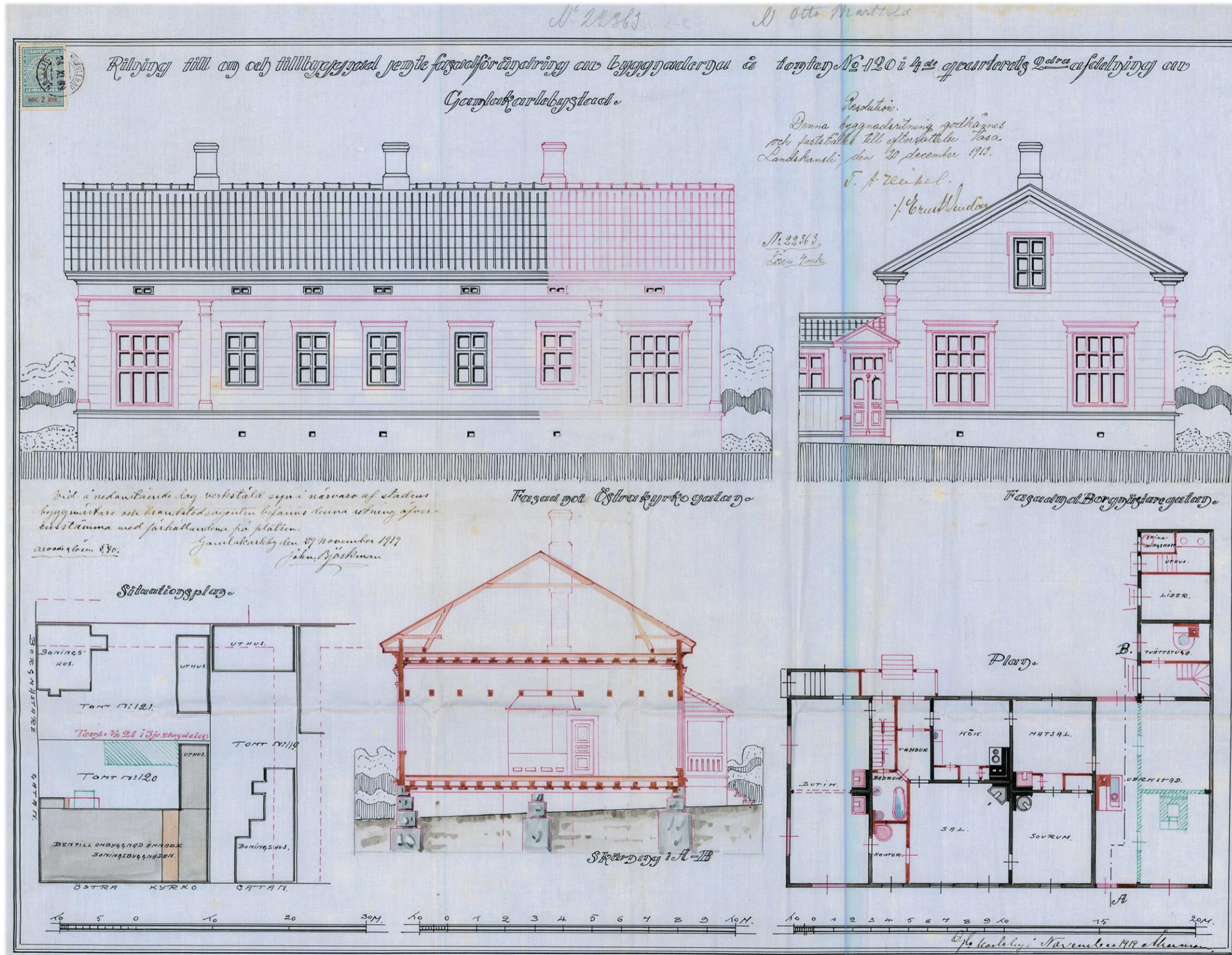
Täten todistan, että rakennusmestari Alvar Åkermanin vuodesta 1906 vuoteen 1926 on ollut kaupungin rakennusmestarina Kokkolan kaupungissa. Tällä ajalla on hän johtanut kaikkia kaupungin miin kepin tekemisiä kuin käytännöllisiäkin taita sekä ain vuodesta 1926 alkuun asti johtanut kaupungin rakennuskantoria. Vuosien 1923-1926 aikana jollain alikiryttämät oli rakataimikamariain pyhessä johtajanteltiin rakennusmestari A. Åkermanin johdolla m. m. uusia teitä ja katuja, lika- ja vesijohtoverkkoa täydennetty sekä rakennettiin hänen laatimien sopiurestas ten mukaan kivistä uusi kansakoulu Yksipihlajaan.

Rakennusmestari Alvar Åkerman, joka omasta pyynnöstään on eronnut kaupungin rakennusmestarin taimesta, on asiantuntemuksella, tarmolla ja huolella hoitanut kaikkia tehtäviä, jitten annan parhaat suositukset.

Kokkolassa 15 p:nä helmikuuta 1928.

J. Hedberg

Alvar Åkermanin työtodistus Kokkolan kaupungilta.
Urban Åkermanin arkisto.

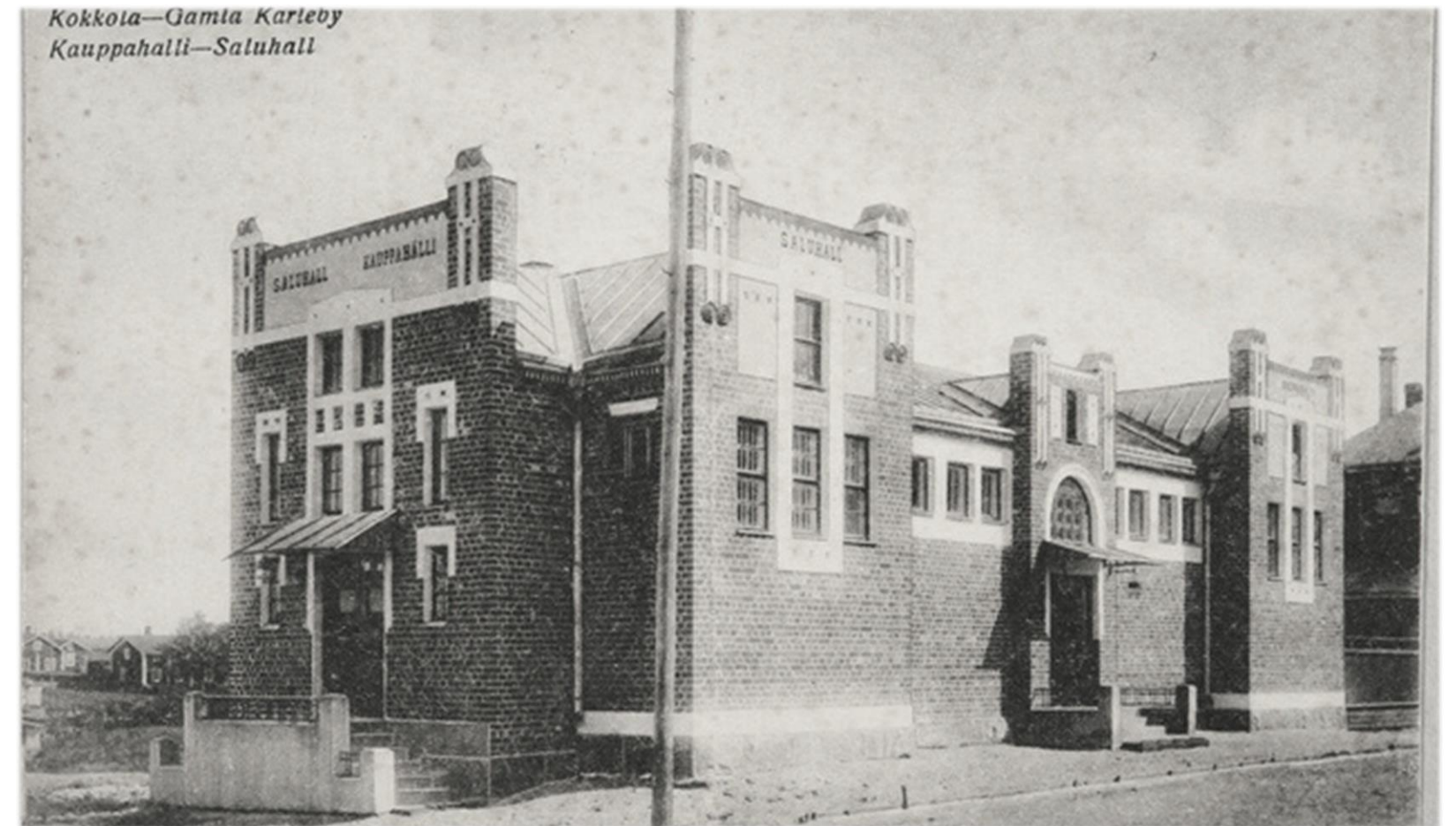
Virkatyönsä ulkopuolella hän teki lukuisia suunnitelmia sekä liikelämän että yksityisten tilaajien tarpeisiin. Suunnittelutöihin kuului uudisrakennuksien lisäksi monenlaisia laajennus- ja muutospiirustuksia.

Åkerman piirsi mm. työväentalon laajennusosan (salin) ja jo puretun metodistikirkon laajennuksen. Myös nykyinen ortodoksinen rukoushuone Pormestarinkadulla on Åkermanin piirtämä. Rakennus suunniteltiin alun perin asuinrakennukseksi.

Muutospiirustuksia Pormestarinkadun ja Itäisen Kirkkokadun kulmassa olevaan taloon vuodelta 1919. Kokkolan kaupunginarkisto.

Tiukentuneiden hygieniavaatimusten johdosta kaupunkeihin alettiin rakentaa kauppahalleja. Kokkolassa suunnittelutehtävä ohjautui Åkermanille. Punatiilinen jugend-tyylinen kauppahalli rakennettiin 1909. J.G. Indolan suunnittelema Kalahalli valmistui 1938 samoihin tarpeisiin. Kauppahallin arkkitehtuurissa Åkerman yhdisti uudisrakennuksen muotokielen taidokkaasti vastikään naapuriin valmistuneeseen sähkölaitoksen taloon.

Kauppahalli siirtyi KPO:n omistukseen 1938 ja siinä toimi mm. Rantaravintola. Kauppahalli joutui väistymään uuden rakennuksen tieltä 1971. Ilmeisesti myös Ykspihlajan jo purettu, puinen kauppahalli oli Åkermanin piirtämä.

Kauppahalli Rantakadulla, postikortti, Vi Neristassbor rf.

Ykspihlajan kauppahalli rakennettiin 1926. K.H.Renlundin museo, Eero Huiman aineistot.

“

HALLBYGGNADEN, PRYLIG TILL SITT YTTRE,
TER SIG INWÄNDIGT LJUS OCH LUFTIG, MÅLAD
SOM DEN ÄR I LJUSA, GLADA FÄRGER.
DE HÖGT UPPE ANBRAGTA FÖNSTREN TILLÅTA
DAGSLJUSET ATT RIKLIGT STRÖMMA IN,
UNDER DET ATT SOLSTRÅLARNAS ICKE
KUNNA KOMMA ÅT VARORNA.
FÖR RENLIGHETEN ÄR WÄL SÖRJT.
GOLVET ÄR ASFALTERAD OCH WÄGGARNA, WILKAS
ÖVRE DELARNA CEMENTRAPPADE, HAWA OLJEMÅLATS,
LIKASOM ÄWEN DET WITA TAKET.
FÖRE HANDELNS BÖRJAN PÅ MORGONEN
SPOLAS HALLEN, OCH EFTER SLUTAD HANDEL PÅ
AFTONEN RENGÖRES OCH SPOLAS HALLEN ÅTER,
LIKASOM ÄWEN DE FÖR WARORNAS FÖRWARING
AVSEDDA KÄLLRARNE. HALLEN INNEHÅLLER 18
SALUSTÅND, AV WILKA DOCK FLERE ÄNNU
ICKE TAGITS I ANSPRÅK.

”

Sanomalehti Österbottningen uutisoi kauppahallin avaamisesta 3.6.1910.

HUOMI Arvoisalle yleisölle HUOMI

tiedoitetaan täten, että ensi lauantaina lokakuun 29 p:nä avaan LIHAMYYMÄLÄN kaupungin kauppahallissa N:o 13, jossa pidän kaupan kaikenlaista lihaa. Kun monivuotisen kokemukseni perusteella olen tullut tunnetuksi tällä alalla toivon ensiluokkaisilla tavaroilla ja hyvällä kohtelulla voittavani arvoisan asiakaspiirin.

Kunnioittaen ARTHUR FELLMAN.

Kokkola 27.10.1932

Myytäväenä.

HYVÄKSITUNNETTUA pietarsaarelaista Hembergin

MÄMMIÄ

Roquefort-juustoa saapunut. Hedelmiä ja herkkuja myydään kauppahallissa.

VÄINÖ KARLSSON.
Puhelin 2 30 ja 1 05.

KP 7.4.1927

Suosittellemme makkaratehtaamme erikoisvalmisteita:

Teemakkaraa, Kylmä- ja Lämmin-savulihaa ja Sunnuntaimakkaraa

Saatavana kaikissa myymälöissämme ja kauppahalleissa.

KESKI-POHJANMAAN OSUUSKAUPPA r.l.

Kokkola 8.3.1930

HALLIMYYMÄLÄMME muutetaan joulukuun 1 p:nä

kaupungin kauppahalliin

koska

siellä saamme enemmän tilaa;
siellä voimme palvella ostajiamme monipuolisimmalla tavaravaliokomalla;
siellä voimme järjestää koneellisen lihajäähdyttämön;
siellä voimme ruokatavarain säilyttämisessä ja esille asettamisessa noudattaa suurempaa puhtautta;
sinne voimme järjestää myös maidon jakelun.

Keski-Pohjanmaan Osuuskauppa r.l.

Kokkola 24.11.1934

Hyvinlajitellusta varastosta

halvalla

myydään: tuoreita hedelmiä, kuten omenia useampia lajeja, viinirypäleitä, appelsiineja, päärynöitä, sitrooneja, kuivattuja hedelmiä kaikkia lajeja, sekä hienon hienoja taateleita ja viikunoita, krakmantelia, ruokkurusinoita, pähkinöitä, linssejä,

SÄILYKKEITÄ

kaikkia lajeja, suklaata, konveh-teja, karamelleja, mausteita, li-köörejä, mehuja, sillejä, sipulia ja vihanneksia.

Eläviä ja keinotekoisia kukkia, hautaseppeleitä ja kukkasia.

y.m. y.m.

Herkku- ja Hedelmäkauppa

kauppahallissa.

Puhelimet 2 30 ja 1 05.

VÄINÖ KARLSSON.

KP 15.12.1925

SILLIÄ

Halvalla vanhassa kaup-pahallissa.

VÄINÖ KARLSSON.

Kokkola 21.3.1931

Austraalian OMENIA,
Jamaikan BANAANEJA,
Italian kesä-APPELSIINEJA,
Messinalaisia SITRUUNEJA.

S. MERTASEN
Herkku- ja Hedelmäkauppa

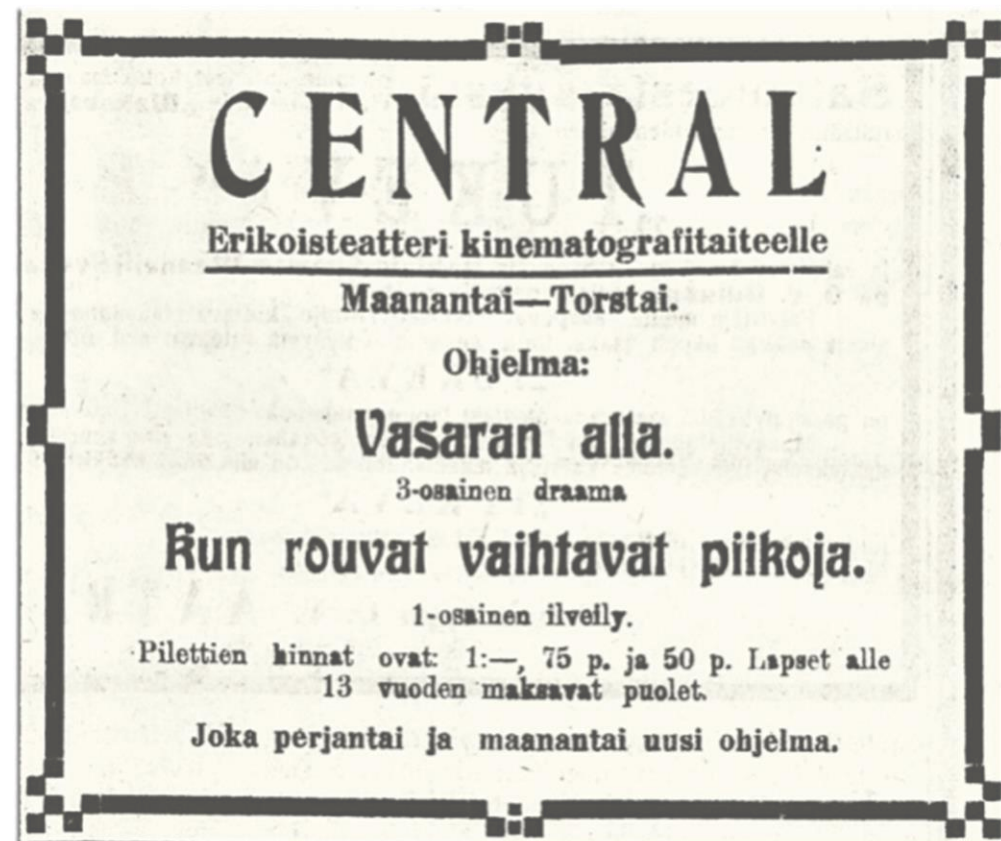
Kokkola, Isok. 8. Puhelimet 4 24 j

Kauppahalli 2 30.

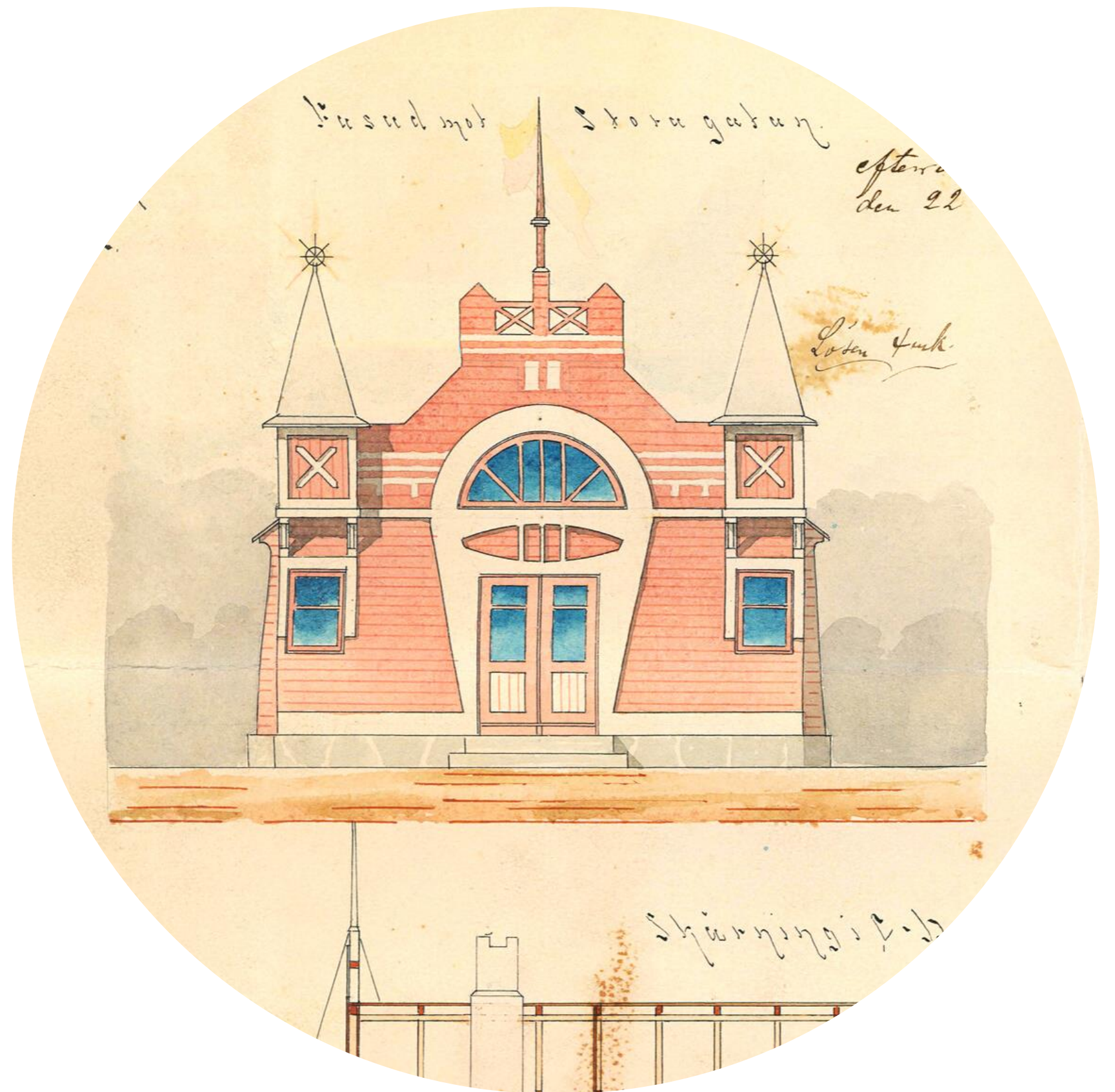
Kokkola 19.7.1927

Lehtimainoksien perusteella kauppahallin tarjonta on ollut varsin laaja.

Muita katukuvasta jo poistuneita, Åker-
manin suunnitteleamia rakennuksia on
esimerkiksi Isollakadulla Mercurius-
talon yhteydessä ollut elokuvateatteri
- tai *elävain kuwain teatteri* - Central,
joka paloi 1919.

Elokuvamainos Kokkola-lehdessä 24.11.1914

"Erikoisteatteri kinematografitaiteelle", Central-elokuvateatteri,
piirros vuodelta 1907. Kokkolan kaupunginarkisto.

Rantakadulla sijaitsi tiilirunkoinen Sällskapsklubbenin talo (1912), joka toimi myöhemmin pitkään poliisilaitoksena. Talo on purettu.

Sällskapsklubbenin talo, myöhemmin poliisilaitos, oli alun perin tiilipintainen. Myöhemmin se rapattiin. Kuva: Karelmon kokoelmat, K.H.Renlundin museo.

Isoltakadulta on purettu 1914 rakennettu KOP:n pankkirakennus.

Vi Neristassbor rf, Kokkolan kotiseutuarkisto.

Åkermanin suunnittelema, Renlundin kansakoulun opettajan asunnoksi rakennettu talo. Opettajille rakennettiin saman piirustuksen mukaan kaksi taloa.

Rakennusten taitava sopeuttaminen ympäristöönsä oli tunnusomaista Åkermanille. Tämä näkyy esimerkiksi Kansakoulukadun ja Pormestarinkadun kulmassa sijaitsevissa talokaksoissa (1912), jotka rakennettiin Valter ja Ivar Thomén suunnitteleman Renlundin jugendtyylisen kansakoulun opettajien asunnoiksi.

Thomén veljesten suunnittelema Renlundin kansakoulu valmistui vuonna 1908. K.H.Renlundin museo.

till neonskylt för biografteater Maxim

a/8/I

Ar 1957, den 21/12
Muutospirustus vuodelta 1953, elokuvateatterin
neonkyllttiä varten, piirros ei Åkermanin. Maximin
taloon tuli yksi Kokkolan ensimmäisiä valomainok-
sista, Pauligin kahvipannu, vuonna 1937. Kokkolan
kaupunginarkisto.

Åkermanin suunnittelemista rakennuksista jäljellä ovat esimerkiksi tiilirunkoiset Maximin liiketalo Rantakadulla (1918) ja Slotten perheen asuin- ja liiketalo (1912) Pormestarinkadulla. Maximissa toimi pitkään elokuvateatteri. Rakennuksessa sijaitsi myös mm. Kokkola-lehden toimitus ja kirjapaino, kirjakauppa, herkku- ja hedelmäkauppa sekä matkustajakoti Martta. Rakennus saneerattiin 1983, jolloin myös elokuvateatterin sali purettiin.

Matkustajakoti Martan mainoksesta Kokkola-lehdessä 16.10.1928.

KUOM! KUOM!

MAXIM

Kaupungin ainoa ensiluokan biografiteatteri

avataan tänään kello 6 Hulman talossa Isonkadun varrella.

OHJELMA: Cowboy-Loordi, Charlie Chaplin panttilainajana ja Mannerheimin parсад keväällä 1918.

Pilettien hinnat: Altiot 3:50, Permanto 2:50 —, 2: — 1: —
Parveke 2:50, ja 2:—

Näytännöt: lauant. klo 6. sunnunt. 5.

Maxim avaa ovensa, mainos Kokkola-lehdessä 8.2.1919.

“

MAXIM BIOGRAFITEATTERI NÄYTTTELI EILEN
ILLALLA SUURTA INTIALAISTA
RUHTINASFILMIÄ "HÄNEN LEMPIWAIMONSA",
HAAREMEINEEN JA JUHLINEEN. --
SALI ON TILAWA JA JUHLALLINEN
SEKÄ UPEASTI WALAISTU.
WIULUNSOITTO PIANON SÄESTYKSELLÄ
OIKEATA IHMISKÄSIEN TAIDETTA,
EIKÄ MITÄÄN AUTOMAATIN KLINKUTUSTA.
LAULUAKIN KUULUU PIAN SAATAWAN.
KUWAT OWAT SELWIÄ JA ARWOKKAITA.

BIOGRAFI, KUN SILLE ASETETAAN KASWATTAWA,
KORKEA PÄÄMÄÄRÄ, SAATTAA MUODOSTUA
ARWAAMATTOMAN TÄRKEÄKSI KULTTUURITEKIJÄKSI,
TUTUSTUTTAMALLA KATSOJIAAN AWARAAN MAAILMAAN
HAWAINNOLLISEMMIN KUIN KIRJALLISUUS, JOTA SE
TÄHDENTÄÄ JA ELÄWÖITTÄÄ.

”

Kokkola-lehti uudesta elokuvateatteri Maximista 13.2.1919.

Puisia pientaloja Åkerman suunnitteli useita kymmeniä, suurimman osan Mäntykankaalle ja 4. kaupunginosaan. Esimerkkeinä Åkermanin piirtämistä pientaloista mainittakoon Knapen talo (1914, Vesitorninkatu 6), jugendvaikutteinen puuhuvila osoitteessa Urheilukatu 2 (1913) ja klassistishenkinen, rapattu hirsitalo osoitteessa Rantakatu 33.

Åkermanin perheelleen piirtämä talo (1917) sijaitsee Härnosandin kadun ja Itäisen Kirkkokadun kulmassa.

Knapen talo Vesitorninkadulla.

Åkermanin suunnitelmia leimasi taiteellinen kokonaisote, tekniikan ja muotokielen taitava yhdistäminen sekä tarkka esitystapa. Hän sai vahvoja vaikutteita aikansa englantilaisesta pientaloarkkitehtuurista, jossa vapaa ja käytännöllinen pohjakaava yhdistyi selkeälinjaiseen mutta veistokselliseen ulkoasuun. Åkermanin Kokkolan ajan arkkitehtuuri edusti usein muodikasta jugendia,

mutta tavoitteli pelkistetympää, rationalistista muotokieltä. Rakennusten koristelu oli yksinkertaista ja puhdaspiirteistä ja sille oli tyypillistä pyrkimys tarkoituksenmukaisuuteen. Ajan virtausten myötä myös Åkermanin rakennustaiteen muotokieli kääntyi vähitellen kohden klassismia. Erityistä taitoa hän osoitti tiilirakennuksien suunnittelussa, joita hän suunnittelikin kaupunkiin useita.

Åkermanin toteutumaton laajennussuunnitelma Pitkänsillankadulle, nykyisen museokorttelin rakennuksille vuodelta 1908. Vasemmanpuoleinen tiilirakennus on nykyinen Vohvelikahvilan rakennus. Kapea tiiliosa oikealla muistuttaa Åkermanin Rantakadulle piirtämää, edelleen olemassa olevaa tiilirakennusta. Kokkolan kaupunginarkisto.

Alvar Åkerman oli aktiivinen myös kaupungin kunnalliselämässä. Hän toimi muun muassa monissa eri lautakunnissa, metsäkomitean arviomiehenä, maistraatin rakennustarkastajana ja kaupungin yleisen palovakuutusosakeyhtiön asiamiehenä. Vuonna 1929 hänet valittiin kaupungin neuvoa-antavaksi raatimieheksi.

Palotarkastuslautakunta. Alvar Åkerman toinen vasemmalta. Vi Neristassbor rf, Kokkolan kotiseutuarkisto.

Lähteet:

- Ahmas, Kristina 1992. Kokkolan rakennuskulttuuria
- Ahmas, Kristina 1992. Täydennysosa Kokkolan ruutukaava-alueen inventointiin
- Keskipohjanmaa-lehti 15.12.1925 ja 7.4.1927, Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- Kokkola-lehtien numerot 7.7.1910, 24.11.1914, 8.2.1919, 13.2.1919, 7.2.1920, 5.6.1926, 19.7.1927, 17.11.1927, 16.10.1928, 8.3.1930, 21.3.1931, 27.10.1932 ja 24.11.1934. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- Korpela Krister 1994: Asemakaava ja rakennukset, teoksessa Kokkolan historia 4
- Pohjois-Karjalan ympäristökeskus 2007: Sortavalan arkkitehtuuria 1864–1939
- Pulakka, Pentti (toim.) 1995: Keskipohjalaisia elämäkertoja
- Rakennuspiirustukset: Kokkolan kaupunginarkisto
- Sanomalehti Österbottningen 16.8.1910 ja 3.6.1918, Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot
- Urban Åkermanin arkisto
- Vi Neristassbor rf, Kokkolan kotiseutuarkisto
- Voipio, Pentti J. 1965: Boråsin-Kokkolan Åkerman-suku. Eripainos Suomen sukututkimusseuran vuosikirjasta XXXVIII.

Alvar Åkerman

Rakennusmestari.

Kokkola.

Puutarhakatu 4.

Puhelin 115.

Laatii kaikenlaisia rakennuspiirustuksia toimittaa mittauksia, kartotuksia ja rakennuskatselmuksia. Välittää kiinteistöjen kaupoja. Tekee urakalla tai laskuun kaikenlaisia rakennustöitä, vesi- ja viemärijohtoja. Turun kaakelitehtaan ja rakennuspuuseppä-tuotteiden asiamies.

Kokkola-lehti 17.11.1927